

LESMAF

MACBETH

Jullie komen binnenkort kijken naar MACBETH.
De voorstelling is een bewerking van de klassieker van Shakespeare door En Garde.
We kijken er naar uit voor jullie te spelen!

WAT KUNNEN JULLIE VERWACHTEN?

In *Macbeth* duiken drie spelers in een wereld vol macht, ambitie en duistere keuzes.
Met z'n drieën spelen ze koningen, moordenaars, heksen, vrienden en vijanden
soms razendsnel na elkaar.

Verwacht geen stoffige klassieker.
Wel: een voorstelling die schuurt
en je meesleurt in hun donkere wereld.

Bloed aan de handen.
Stemmen in het hoofd.
Een kroon die te zwaar weegt.

Een eeuwenoud verhaal,
maar pijnlijk herkenbaar vandaag.

WAAROM MACBETH NU NOG VOOR JONGEREN SPELEN?

Macbeth is een verhaal over ambitie.
Over willen.
Over krijgen.
En over wat er gebeurt daarna.

Macbeth krijgt een voorspelling: hij zal koning worden.
Maar in plaats van af te wachten... helpt hij het lot een handje.

Misschien lijkt een stuk van William Shakespeare ver weg.
Maar onderstaande thema's zijn van alle tijden:

- Druk om te presteren
- De drang om "iemand te worden"
- Het lot

- Keuzes maken die gevolgen hebben
- Macht en ambitie

 Wanneer wordt ambitie gevaarlijk?
 Wanneer is iemand een leider... en wanneer een tiran?
 Geloof jij in het lot? Of beslis je alles zelf?
 Hoe ver zou jij gaan om iets te bereiken wat je écht wil?

WIE WAS SHAKESPEARE?

William Shakespeare was een Engelse schrijver en toneelmaker die leefde van 1564 tot 1616. Hij wordt vaak beschouwd als één van de grootste schrijvers aller tijden. Zijn stukken worden vandaag nog steeds overal ter wereld gespeeld, bewerkt en heruitgevonden.

Shakespeare schreef verhalen die gaan over grote menselijke thema's: liefde, macht, jaloezie, ambitie, schuld en wraak. Zijn personages maken extreme keuzes en krijgen te maken met de gevolgen daarvan. Net daardoor blijven zijn verhalen herkenbaar, ook vandaag.

In zijn tijd was theater heel anders dan nu. Voorstellingen werden gespeeld in openlucht, met een publiek dat niet stil zat te luisteren, maar reageerde, riep en soms zelfs at en dronk tijdens het spel. Acteurs moesten dus snel, duidelijk en meeslepend spelen om de aandacht vast te houden.

Eén van zijn bekendste tragedies is Macbeth.

Het is een kort stuk, maar ook één van zijn donkerste. Het gaat over hoe ambitie iemand kan veranderen — en zelfs vernietigen.

 Ken je nog stukken van Shakespeare?

HET VERHAAL VAN MACBETH

Macbeth is een verhaal over ambitie die uit de hand loopt.

Het is een duister, snel en gewelddadig stuk waarin één keuze de volgende in gang zet — tot er geen weg terug meer is.

Acteurs noemen het stuk soms “The Scottish Play”, omdat er al lang een bijgeloof rond hangt dat het ongeluk brengt.

DE VONK VAN AMBITIE

Het verhaal begint na een veldslag. De generaals Macbeth en Banquo keren terug als overwinnaars wanneer ze drie mysterieuze heksen ontmoeten op een verlaten heide.

De heksen doen een opvallende voorspelling: Macbeth zal eerst heer van Cawdor worden, en daarna koning van Schotland. Over Banquo zeggen ze dat hij zelf geen koning zal zijn, maar dat zijn nakomelingen dat wel zullen worden.

Wanneer Macbeth kort daarna effectief benoemd wordt tot heer van Cawdor, begint hij te geloven dat de voorspellingen misschien echt kunnen uitkomen.

Wanneer hij dit vertelt aan zijn vrouw, Lady Macbeth, reageert zij meteen. Zij vreest dat haar man niet ver genoeg zal durven gaan en zegt dat hij “te vol is met de melk van mensenliefde” (*“too full o’ the milk of human kindness”*) om te doen wat nodig is.

Wanneer koning Duncan bij hen op bezoek is, nemen ze een drastische beslissing: Macbeth vermoordt hem in zijn slaap.

DE BLOEDIGE WEG NAAR DE TROON

Na de moord schuiven Macbeth en Lady Macbeth de schuld in de schoenen van de wachters. De zonen van de koning, Malcolm en Donalbain, vluchten uit angst, waardoor de weg naar de troon vrij komt.

Macbeth wordt koning.

Maar de macht brengt hem geen rust. Hij wordt achterdochtig en bang om alles opnieuw te verliezen. Vooral de voorspelling over Banquo blijft hem achtervolgen. Om dat risico uit te schakelen, laat hij Banquo en zijn zoon vermoorden. Banquo sterft, maar zijn zoon Fleance kan ontsnappen.

Tijdens een feest wordt Macbeth plots geconfronteerd met de geest van Banquo. Alleen hij kan die zien. Voor de anderen lijkt het alsof hij zijn controle verliest. De grens tussen werkelijkheid en verbeelding begint te vervagen.

DE SPIRAAL NAAR CHAOS

Macbeth keert terug naar de heksen en vraagt opnieuw om duidelijkheid. Zij geven hem drie nieuwe voorspellingen:

- “Pas op voor Macduff.” (*“Beware Macduff”*)
- “Niemand die uit een vrouw is geboren, zal Macbeth deren.” (*“None of woman born shall harm Macbeth”*)
- “Macbeth zal nooit verslagen worden tot het bos van Birnam naar Dunsinane komt.” (*“Macbeth shall never vanquished be until Great Birnam Wood to high Dunsinane Hill shall come against him”*)

Macbeth interpreteert deze voorspellingen als een garantie dat hij veilig is. Hij gelooft dat niemand hem kan verslaan.

Dat gevoel maakt hem roekeloos. Hij regeert als een tiran en laat zonder aarzelen geweld gebruiken om zijn macht te behouden. Zo laat hij ook de volledige familie van Macduff vermoorden.

DE ONDERGANG

Terwijl Macbeth steeds gewelddadiger wordt, gebeurt bij Lady Macbeth het omgekeerde. Zij wordt verteerd door schuldgevoelens. Ze begint te slaapwandelen en probeert in haar verbeelding bloed van haar handen te wassen:

“Weg, verdomde vlek!” (*“Out, damned spot!”*)

Uiteindelijk kan ze de druk niet meer aan en sterft ze.

Ondertussen verzamelen Malcolm en Macduff een leger om Macbeth ten val te brengen. Wat eerst onmogelijk leek, gebeurt toch:

- Soldaten gebruiken takken uit het bos van Birnam als camouflage, waardoor het lijkt alsof het bos zich verplaatst (As I did stand my watch upon the hill, I look'd toward Birnam, and anon, methought, The wood began to move.)
- Macduff blijkt via een keizersnede geboren te zijn:
“voortijdig uit zijn moeders schoot gerukt” (*“from his mother's womb untimely ripped”*)

In een laatste gevecht doodt Macduff Macbeth. Malcolm wordt gekroond tot koning en de orde wordt hersteld.

Bekijk onderstaande video:

<https://www.youtube.com/watch?v=T-PKotyoxys>

Bekende regisseurs die een film maakten:

Roman Polanski: The tragedy of Macbeth

<https://www.youtube.com/watch?v=9KDXk61NVuY>

Orson Welles: Macbeth

<https://www.youtube.com/watch?v=ch0oI8soIGc>

GROTE THEMA'S IN HET VERHAAL

Macbeth roept een aantal belangrijke vragen op:

- **Lot vs. vrije wil**
Hebben de heksen dit allemaal veroorzaakt, of maakten ze alleen iets wakker dat al in Macbeth zat?
- **Schuld en waanzin**
Waarom breekt Lady Macbeth onder de schuld, terwijl Macbeth net verder verhardt?
- **Schijn vs. werkelijkheid**
Wat is echt, en wat speelt zich alleen af in het hoofd van Macbeth?
De heksen vatten het samen in hun bekende uitspraak:
“Schoon is lelijk, lelijk is schoon.” (“*Fair is foul, and foul is fair*”)

KLASGESPREK

Macbeth lijkt een oud verhaal, maar de thema's zijn nog altijd herkenbaar. Bespreek in de klas hoe de bovenstaande grote thema's uit het stuk vandaag nog aanwezig zijn. Link vooral met de actualiteit of met de leerlingen hun persoonlijke leefwereld.

LEESOPDRACHT

Onderstaande monoloog komt op een cruciaal moment in *Macbeth*.
Macbeth staat op het punt om koning Duncan te vermoorden. Het plan is gemaakt, de keuze lijkt genomen. Maar vlak voor hij tot actie overgaat, begint hij te twijfelen.
In deze scène staat hij alleen. Hij ziet een dolk voor zich die er misschien niet echt is. De dolk lijkt hem de weg te wijzen naar de kamer van de koning. Het is een moment waarop zijn gedachten op hol slaan:
Twijfel en vastberadenheid lopen door elkaar.
Werkelijkheid en verbeelding beginnen te vervagen.
De spanning bouwt zich op vlak voor de moord.
Deze monoloog geeft een inkijk in zijn hoofd, net voor hij een onomkeerbare stap zet.

STAP 1: LEZEN

Lees de tekst hardop in het Engels.
Let op ritme, klank en intonatie.
Wie durft de tekst performatief te lezen?

STAP 2: VERTALEN

Overloop samen moeilijke woorden en zinnen.
Probeer de betekenis te begrijpen vanuit de context.
Gebruik de Nederlandse vertaling als ondersteuning

- 👉 Wat valt op aan de taal?
- 👉 Welke beelden gebruikt Macbeth?

STAP 3: INTERPRETEREN

Bespreek samen:

Wat ziet Macbeth precies? Is de dolk echt?
Waarom verschijnt dit beeld op dit moment?
Twijfelt hij nog, of heeft hij zijn beslissing al genomen?
Wat zegt deze tekst over zijn mentale toestand?

- 👉 Welke emoties herken je in deze monoloog?

STAP 4: KLASGESPREK

Wat vind je van Macbeth op dit moment in het verhaal?
Heb je begrip voor zijn twijfel?
Is dit het moment waarop hij nog had kunnen stoppen?

- 👉 Ben je zelf al eens vastgelopen in je eigen gedachten?

💡 Tip voor leerkrachten:

Laat leerlingen eerst kort individueel aanduiden wat ze begrijpen of opvallend vinden, en verzamel daarna de inzichten klassikaal. Zo activeer je iedereen.

Engelse versie

Is this a dagger which I see before me,
The handle toward my hand? Come, let me clutch thee.
I have thee not, and yet I see thee still.
Art thou not, fatal vision, sensible
To feeling as to sight? or art thou but
A dagger of the mind, a false creation,
Proceeding from the heat-oppressed brain?
I see thee yet, in form as palpable
As this which now I draw.
Thou marshall'st me the way that I was going;
And such an instrument I was to use.
Mine eyes are made the fools o' the other senses,
Or else worth all the rest; I see thee still,
And on thy blade and dudgeon gouts of blood,
Which was not so before. There's no such thing:
It is the bloody business which informs
Thus to mine eyes. Now o'er the one halfworld
Nature seems dead, and wicked dreams abuse

The curtain'd sleep; witchcraft celebrates
Pale Hecate's offerings, and wither'd murder,
Alarum'd by his sentinel, the wolf,
Whose howl's his watch, thus with his stealthy pace.
With Tarquin's ravishing strides, towards his design
Moves like a ghost. Thou sure and firm-set earth,
Hear not my steps, which way they walk, for fear
Thy very stones prate of my whereabouts,
And take the present horror from the time,
Which now suits with it. Whiles I threat, he lives:
Words to the heat of deeds too cold breath gives.

A bell rings

I go, and it is done; the bell invites me.
Hear it not, Duncan; for it is a knell
That summons thee to heaven or to hell.

Nederlandse versie.

Is dit een dolk die ik daar voor mij zie,
het heft naar mijn hand gekeerd? Kom, laat mij je grijpen.
Ik heb je niet, en toch zie ik je nog.
Ben jij geen dodelijk visioen, tastbaar
voor mijn gevoel zoals voor mijn gezicht?
Of ben jij slechts een dolk van de geest,
een valse schepping, geboren uit een koortsig brein?
Nog steeds zie ik je, even duidelijk van vorm
als deze die ik nu trek.
Jij wijst mij de weg die ik al wilde gaan;
en zulk een wapen zou ik gebruiken.
Mijn ogen bedriegen mijn andere zintuigen,
of zijn meer waard dan al de rest; ik zie je nog,
en op je lemmet parelt bloed,
wat daarnet nog niet zo was. — Maar nee, je bent er niet:
het is de bloedige daad die mijn ogen zo misleidt.
Nu lijkt de halve wereld dood,
en kwade dromen teisteren de gesluierde slaap;
hekserij viert haar bleke offers aan Hecate,
en uitgedroogde moord, gewekt door zijn wachter — de wolf,
wiens gehuil zijn uur slaat — sluipt met stille tred,
als Tarquinius, op roof belust,
als een geest naar zijn doel.
O vaste, zekere aarde, hoor mijn stappen niet,
waarheen ze ook gaan, uit vrees dat zelfs jouw stenen spreken
en mijn aanwezigheid verraden,

en zo de huivering van dit ogenblik verbreken,
dat er nu zo goed bij past. Zolang ik dreig, leeft hij nog:
woorden blussen de hitte van daden met hun koude adem.

Een bel klinkt

Ik ga — en het is gebeurd; de bel roept mij.
Hoor haar niet, Duncan, want het is een doodsklok
die je oproept naar de hemel of naar de hel.

EEN BEWERKING: WAT DOEN WIJ MET MACBETH?

Macbeth is op zich al de kortste tragedie van William Shakespeare. Toch hebben wij ervoor gekozen om het stuk verder te bewerken.

Dat doen we niet zomaar. Elke tijd vraagt om een andere manier van vertellen. Wat vierhonderd jaar geleden werkte op een podium, werkt vandaag niet automatisch nog op dezelfde manier — zeker niet voor een jong publiek.

Daarom hebben we delen van het stuk ingekort en scherper gemaakt, zonder de kern van het verhaal te verliezen. We focussen op de grote lijn: de opkomst en ondergang van Macbeth, en de keuzes die hem daar brengen.

SNELHEID EN SPEELSTIJL

We leven vandaag in een wereld waarin alles snel gaat. Jongeren zijn het gewend om te scrollen, te swipen en voortdurend nieuwe prikkels te krijgen. Dat heeft ook invloed op hoe we kijken en luisteren.

Theater heeft soms het imago traag of moeilijk te zijn. Met En Garde willen we dat beeld doorbreken.

We kiezen bewust voor een speelstijl die energiek en direct is. Het tempo ligt hoog, scènes volgen elkaar snel op en het spel is fysiek en helder. Tegelijk blijven we trouw aan de spanning en de emotie van het originele verhaal.

We willen dat het publiek meegezogen wordt in het verhaal, zonder afstand te voelen.

THEATER TOEN EN NU

In de tijd van Shakespeare zag theater er helemaal anders uit dan vandaag. Voorstellingen werden gespeeld in openlucht, bijvoorbeeld in het Globe Theatre in Londen. Het publiek stond recht rond het podium en was allesbehalve stil. Mensen praatten, reageerden luid, en aten of dronken tijdens de voorstelling.

Dat betekende dat acteurs voortdurend de aandacht moesten grijpen en vasthouden. Theater was levendig, direct en soms zelfs chaotisch.

Vandaag zitten we meestal in een donkere zaal, op vaste stoelen. Er wordt verwacht dat het publiek stil is en aandachtig kijkt. Reacties komen vaak pas op specifieke momenten, zoals na een sterke scène of aan het einde van de voorstelling.

Die verandering heeft invloed op hoe theater gemaakt en beleefd wordt. In onze bewerking proberen we iets van die oorspronkelijke energie terug te brengen: een gevoel dat alles live gebeurt en dat het publiek echt betrokken is.

TAAL: TUSSEN OUD EN NIEUW

Shakespeare schreef zijn stukken in het Engels van zijn tijd. Die taal klinkt voor ons vandaag ouderwets, maar heeft nog altijd een sterke ritmiek en beeldkracht.

In onze bewerking kiezen we er niet voor om alles volledig te moderniseren. We zoeken een balans tussen oud en nieuw. We laten ons inspireren door oudere Nederlandse vertalingen en behouden soms een poëtische, licht archaïsche manier van spreken.

Tegelijk zorgen we ervoor dat de tekst begrijpelijk blijft en goed speelbaar is voor een hedendaags publiek.

Op het einde van de voorstelling schakelen we over naar het Engels. Dat brengt het publiek dichterbij de oorspronkelijke taal van Shakespeare, maar vraagt ook extra aandacht en flexibiliteit in het kijken en luisteren.

MET DRIE ACTEURS, EEN HELE WERELD

In het originele stuk komen veel personages voor: koningen, edelen, soldaten, heksen en dienaren. In onze versie wordt dit volledige verhaal gespeeld door drie acteurs.

Dat betekent dat acteurs voortdurend van rol wisselen, soms zelfs midden in een scène. Met kleine veranderingen in houding, stem of energie wordt een nieuw personage zichtbaar.

Deze manier van werken vraagt ook iets van het publiek. Je wordt uitgenodigd om mee te verbeelden: een leger, een kasteel of een feest ontstaat niet door grote decors, maar door spel, taal en verbeelding.

Theater wordt zo een samenwerking tussen spelers en publiek.

Let tijdens de voorstelling op hoe snel die wissels gebeuren, en hoe je als kijker mee stapt in die veranderingen.

Veel plezier met de voorstelling!

Wil je nog meer weten over ons werk of wil je ons contacteren na de voorstelling?

www.engage.gent